

אגרת המוסר

EPISTLE OF MUSAR

From *Rabbi Israel Salanter: Religious-Ethical Thinker* (Yashar Books, 2005). Translated and annotated by Menahem G. Glenn.

Available for purchase at www.YasharBooks.com

IGGERETH HA-MUSAR

BY THE PUBLISHER¹

I SAW IT FIT TO APPEND HEREIN THE EPISTLE OF MUSAR BY OUR MASTER AND TEACHER,² RABBI AND HIGHLY DISTINGUISHED GAON, THE EMINENCE OF ISRAEL, THE LIGHT OF OUR GENERATION, TO WHOSE LIGHT MANY PEOPLE WERE DRAWN; "MANY HAD DRUNK AND MANY WILL DRINK"³ (D. G.)⁴ FROM HIS WATERS FOR "TORAH AND FOR TESTIMONY."⁵ AND BECAUSE IN HIS GREAT HUMILITY HE⁶ NEVER PUT DOWN IN WRITING ANY OF HIS PRECIOUS WORDS OF TORAH AND FEAR OF GOD. AND NOW AS GOD WILLED IT, WHEN I SPENT SOME TIME UNDER HIS TUTELAGE AND POURED WATER ON HIS HANDS,⁷ HE LET HIMSELF BE PERSUADED BY THE INCREASED ENTREATIES OF HIS PUPILS AND HE WROTE DOWN SOME WORDS OF EXHORTATION ON BEHALF OF THE STUDY OF MUSAR. ITS WORDS [OF THE EPISTLE] ARE NOT MANY, BUT ITS MORAL WORTH⁸ IS LEGION. IN ORDER TO AROUSE THE HEARTS OF THOSE FOLLOWERS⁹ WHO SEEK THE TRUTH¹⁰ I DECIDED TO PUT IT IN PRINT AND CIRCULATE IT AMONG JEWS, SO THAT THEY DO ACCORDINGLY. THE HOLY ONE BLESSED BE HE MAY DEEM ME WORTHY OF DRINKING AGAIN OF THE WATER OF HIS WELL, IN ORDER THAT I BE WORTHY OF RETURNING [TO GOD] PERFECTLY REPENTANT AND TO WORSHIP GOD IN TRUTH AND UPRIGHTNESS FROM HENCEFORTH EVEN FOREVER. AMEN.¹¹

¹ Our literature abounds in epistles of *Musar*, as may be seen in any book catalogue. See for instance, A. M. Haberman in עמ' מ"ז (סריה חדשה חוב' א') קובץ על יד.

The translator followed the punctuation of the KE. and hence bracketed and parenthetical sentences belong to that text. Italicized words or phrases, clauses or sentences indicate their appearance in other editions but not in the KE. Words, phrases, etc., italicized within brackets and parentheses are the translator's. Parentheses in brackets indicate the words are found in KE only. KE is the first or Koenigsberg Edition; BE — Rabbi Isaac Blaser's edition of *The Epistle* in his 'Or Yisrael; SE — Edition by Rabbi Salanter's grandson, David Sidersay. Capital letters follow the large type of the KE.

² אדונו מורנו ורבונו = אדמו"ר, a term usually applied by *Hasidim* to their Rabbi. The Musarists, it seems, more than others adopted this appellation when speaking of their leaders.

³ רבים שתו ורבים ישחו.

⁴ D. G. i. e. *Dei Gratia*, corresponding to the Hebrew בע"ה = בעזרת השם, customarily

אמר המ"ל*

ראיתי להציג פה אגרת מוסר מאדמו"ר הרב הגאון מובהק לרבים
גאון ישראל גר דורינו, אשר רבים וכן שלמים יאותו לאורו רבים שתו
ורבים ישתו (בע"ה) מימיו הנאמנים לתורה ולתעודה, ויען כי מרוב
ענוותנותו מעודו לא הוציא מת"י במכתב מדבריו הנחמדים בתורה
ויראת שמים, ועתה הקרה ה' לפני אשר בעת היותי תחת צל כנפיו
ויצקתי מים על ידיו געתר לרוב הפצרת תלמידיו וחקק בעט מלים
מעטים לעורר לבב אחב"י ללמוד חכמת המוסר, מליו לא כבירים,
ומושכליו רבים המה, ולמען העיר לב חברים המשכילים על דבר אמת,
אמרתי להביאו לדפוס ולהפיצם בישראל, למען ידעו וכן יעשו, והקב"ה
יזכני עוד לשתות מי בארו, למען אזכה לשוב בתשובה שלמה ולעבוד
את ה' באמת ובתמים מעו"ע א"ס.

* For this and other abbreviations not explained in these annotations, see List of Abbreviations, p. 213.

affixed on the top of a letter by religious persons (the Hebrew meaning "with the help of God").

⁵ לחזרה ולתעודה, cf. Is. 8:20.

⁶ He — Rabbi Israel, till that year never published anything (from his own pen). The date of publication of this letter, was, as given in the גימטריא (numerical value of letters comprising the words) of the year of publication ב'תקס"ח (צדיק טושל) i. e. the year ה'תקס"ח 5618 (1858). The first issue of the *Tevunah* under Rabbi Israel's editorship was in (5622), four years later.

As to who the publisher of this *Epistle* was, this author could not, despite his long research, ascertain. Rabbi Dov Katz in his חנוכה המוסר, vol. I^a, p. 163 and Vol. I^b, p. 183, conjectures that Rabbi Jacob Hirsch Mecklenburg was the publisher; the same idea is expressed by Rabbi I. Z. Palatin of Jerusalem (to whose work on *Musar* many references were here made) in his letter to me. For the time being this matter stands as a חידון.

⁷ ויצקתי מים על ידיו. Paraphrasing II Kings 3.11 "who poured water on the hands of Elijah," meaning Elisha who served under Elijah. Thus a disciple speaks of his apprenticeship under his master as "pouring water upon his hands."

⁸ Here מושכל is used as השכל.

⁹ חברים — members, reference undoubtedly being made to those belonging to *Hevrah Musar*, the first Musarists.

¹⁰ משכיל על דבר אמת.

¹¹ מעו"ע א"ס = מעתה ועד עולם. אמן סלה.

EPISTLE OF MUSAR¹³

MAN IS FREE IN HIS IMAGINATION BUT BOUND BY HIS REASON.¹³ HIS IMAGINATION LEADS HIM WILDLY¹⁴ IN THE DIRECTION OF HIS HEART'S DESIRE, NOT FEARING THE INEVITABLE FUTURE, WHEN GOD WILL PUNISH HIM FOR ALL HIS DEEDS, AND HE WILL BE CHASTISED BY SEVERE PUNISHMENTS, HE ALONE, NO OTHER WILL BE SUBSTITUTED FOR HIM; HE HIMSELF WILL REAP THE FRUIT OF HIS INIQUITIES. IT WILL BE THE VERY PERSON WHO COMMITS THE SIN WHO WILL BE PUNISHED.

IT IS BITTER. MAN CANNOT SAY: "THIS IS (MY) SICKNESS, AND I MUST BEAR IT."¹⁵

THE SUFFERINGS OF THIS WORLD ARE SMALL MATTERS, INDEED, [COMPARING THEM] WITH THE PENALTIES FOR THE SINS. MAN'S SOUL ABHORS IT [TO SUCH A DEGREE] THAT A DAY WILL BE CONSIDERED LIKE A YEAR. WOE TO [OUR] IMAGINATION — THIS EVIL FOE. IT IS IN OUR HANDS AND IN OUR POWER TO PUT IT FAR AWAY FROM US BY LENDING A LISTENING EAR TO [OUR] REASON, TO SEEK WISELY THE ATTAINMENT OF TRUTH, BY TAKING INTO ACCOUNT THE GAIN OBTAINED THROUGH A TRANSGRESSION IN COMPARISON WITH THE LOSS [INCURRED THROUGH COMMITTING IT.] AND WHAT IS TO BE DONE? IMAGINATION IS AN OVERFLOWING STREAM¹⁶ WHEREIN REASON CAN DROWN, UNLESS WE PLACE IT ABOARD A SHIP, I. E. THE EMOTION OF THE SOUL AND THE STORM OF THE SPIRIT.

¹³ In the first edition, published together with *Tomer Deborah* by Rabbi Moses Cordovero, the *Epistle* is called "Eminence of Israel" (גאון ישראל), clearly a play on Rabbi Israel's name. It may be assumed that the title of the *Epistle* did not please Rabbi Israel. In all the future editions this composition was called '*Iggeret ha-Musar*'. Although this *Epistle* is indeed the Musarists' Manifesto, and was published in various editions (all of the works of Rabbi Israel as well as *Mesillath Yesharim* which was published in the same year, as the epistle, and appended thereunto, added this אגרת to them), it was not translated into any modern language. Recently, while I have been working on the translation and interpretation of this '*Iggereth*', a free rendition of the same appeared in English in *Hazedek* [monthly publication of the Students Organization of the Rabbi Isaac

גאון ישראל

האדם חפשי בדמיונו, ואסור במושכלו. דמיונו מוליכו שובב בדרך
לב רצונו, כל יחת מהעתיד הודאי, עת יפקוד ה' על כל מפעליו,
ובשפטים קשים יוסר, כל ילכד זר בגללו, הוא לבדו ישא פרי חטאו,
אחד הוא, העושה העברה והנענש. מרה היא, כל יאמר האדם זה חלי
ואשאנו.

פגעי התבל מצערים המה למכביר, מול עושי העברות, תגעל נפש
האדם, למדי יום לשנה יחשב, אוי לדמיון אויב הרע הלזה, מידינו הוא,
בכחנו להרחיקו בתתנו אוון קשבת למושכלי להשכיל על דבר אמת,
לחשוב שכר עברה נגד הפסדה. ומה נעשה הדמיון נחל שוטף, והמושכל
יטבע, אם לא גוליכנה באני' היא רגשת הנפש וסערת הרוח.

¹ בכל שאר ההוצאות לשכל. כל התיקונים וההערות הם לפי יתר ההוצאות של
האגרת הנקובות לעיל.

Elhanan Theological Seminary], Vol. I, No. I. New York, June 1944. The translation was done by Aaron Baer and Mordecai Efron. The rendition herewith given is independent of their translation.

¹³ מושכל — to Rabbi Israel this word always meant Reason or moral lesson.

¹⁴ Paraphrasing: וילך שובב בדרך לבו Is. 57:17, "And he went forwardly in the way of his heart." The word שובב is translated Biblically "backsliding." In modern Hebrew it means "naughty," "unruly," "willful."

¹⁵ Cf. Jer. 10:19.

¹⁶ Cf. Isa. 30:28.

EMINENCE OF ISRAEL

(EPISTLE OF MUSAR)

In all things and matters there is to be found a general and a particular principle (or specific, generic and individual.) If there is no general principle there can be no particular, for the particular principle has in it no more than is found in the general principle. However there may be a general principle from which no particular can be deduced. Hence the general principle is of primary importance, and [as secondary principles] the particulars are derived from it.

Now, then, let us observe our religious duties which we owe to our Creator, may He be praised — indeed it is an important matter — and see what is the general idea from which we draw the specific principles.

[Even] without knowledge and understanding we do recognize the belief that permeates us that God is the Judge, to mete out to man his due, in accordance with his deeds.¹⁷ (If his way of life be wicked and grievous he will be severely punished either in this world or in the world to come, the everlasting world. Man does not realize to how great an extent [the punishment] will be meted out both as regards quality and quantity. However, if his deeds are pure and upright, — he will be called blessed — [and he will be recompensed with] celestial pleasures in this [world] and even more so in the next [world], in a wonderful [Garden of] Eden, [of a nature] that is far beyond human intellect and senses to comprehend.) This is our first step in the worship of God, may His Name be praised.

Thus we find statements of our sages, of blessed memory: (in Makkoth 24a) "Habakkuk summed up [all the precepts] in one, 'But the righteous shall live by his faith.'"¹⁸ And in Baba Bathra (78b): "'Wherefore do the *Moshelim*¹⁹ say, come ye to *Heshbon*' which means: Those that exercise control over their inclinations (*Yezer ha-Ra*) say, come and let us take stock (*Heshbon*),²⁰ let us balance the loss entailed by the performance of a *Mizvah* against its gain and the gain obtained by a transgression against the loss it entails."

¹⁷ Paraphrasing Jer. 17.10 לחת לאיש כדרכו כפרי מעלליו and *ibid.* 32.19 לחת לאיש כדרכיו (To give every man according to his ways, according to the fruit of his doings).

¹⁸ Hab. 2.4, וצדיק באמונתו יחיה.

¹⁹ The *bon mot* here is "מושלים," *Moshelim* which is translated "They that speak in parables." But the Talmud *ad loc.* makes a homiletical interpretation: "*Moshelim* — Those who control their *Yezer* should say 'Come and let us take stock of our spiritual life.' " This is a quotation from *Mesillath Yesharim*. See M. H. Luzzatto, *Mesillath Yesharim*, Chap. III, Kaplan edition, p. 24, lines 10–15 and translation.

²⁰ *Heshbon*. The name is of the city of the Amorites (Num. 21:25–28) but it signifies *account*.

גאון ישראל

בכל הדברים והענינים יש כלל ופרט (או סוגר ומיני ואישוי²) אם אין כלל אין פרט, כי אין בפרט אלא מה שבכלל, אכן יש כלל גם באין פרט מוצאת, יבזאת ראשית כל דבר היא הכלל, וממנה הפרטים ימשכו.

עתה נשקוף נא בעבודתנו המחויבת לבוראינו יתברך, הלא דבר הוא, מה היא הכלל אשר ממנה נשאב הפרטים.

באיני דעת ואין תבונה נכיר, כי האמונה המדחפת בנו כי האלקים שופט הוא, לתת לאיש כפי מעללו, (ואם רע ומר דרכו, יוסר בעונשים רעים, אם בזה אם בבא בעולם הנצחי, כל ידע אנוש ערכה עד כמה תגדל למעלה ראש באיכות ובכמות. ואם זך וישר פעלו, לעומתו ברוך יאמר, כעונגים נשאים בזה, וביותר בבא בערך נפלא למעלה הרבה משכל והרגש אנושי³), היא ראשית מצעדינו לעבודתו ית"ש.

הוא מאמר חז"ל במכות (כ"ד) בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי, ובבבא בתרא (ע"ח) ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון כו' הפסד מצות כנגד שכרה ושכר עברה נגד הפסידה.

² ואיש.

³ בלי.

⁴ חצאי הלבנה ביתר ההוצאות.

However it is bitterness of spirit and sadness of heart: this general principle lies dormant in us, hidden in the secret recesses of the heart, not seen from the outside, unless we apply ourselves to cultivating our hearts²¹ in the furtherance of *Musar* thoughts. And, therefore, even this general principle may not possess the controlling influence of binding our bodily limbs with the bonds of *Fear*. And hence no particular principle can be derived from this general principle, to preserve us from the iniquities to which we are exposed. We are at all times being ensnared in the pitfalls of cardinal sins, which are sky high, such as sins committed by our tongue (slander), and dishonest business transactions, and above all else neglect of the study of Torah. Generally speaking, upon close reflection we find that there is hardly one sound limb in the whole body,²² because every man is valued in relation to his worth: "The greater the man the greater his evil inclination." (Sukkah 52a) Thus one is apt to stumble over immense cardinal sins [the magnitude of which, as a consequence of the blindness of our hearts we are really incapable of perceiving, (as in the case of common sins) unless we look through a telescope. (That enables us to see such objects that though large like the stars in heaven, which are larger than the globe of the world, we see them as small objects because of the limitations of our sight, and by this telescope we can see them much larger, though still they are infinitesimally smaller than they are in reality. Even so it is in our case.) This is *Pure Reason* based upon established faith. We find our sins in substance very grave indeed.]²³

This we can support by the statement of our sages, of blessed memory (Yoma 9b). Why was the First Temple destroyed? Because of three things²⁴ that prevailed there: idolatry, incest²⁵ and bloodshed; but why was the Second Temple destroyed, since the people did occupy themselves with the study of the Torah and observed its precepts and practiced charity?²⁶ — Because unwarranted hatred prevailed there. *Both Rabbi Johanan and Rabbi Eliezer say*: As for the former generations their sins were made public and thus the end of their captivity was revealed, as for the latter their sins were not made public and their fate was not revealed.²⁷ The under-

²¹ "To harrow the soil of our heart," metaphor for cultivation לשרד את אדמת לבבנו (cf. Isa. 28.24) which precedes the metaphor in the following sentence: "כל תשלחנה פארותי" (cf. Ezek. 17.6), "not to send forth its branches."

²² Paraphrasing Isa. 1.5 אין בו מחוס (There is no soundness in it).

²³ Paraphrasing יתר שאת ויתר עץ, Gen. 49.3.

²⁴ Transgressions.

²⁵ Generally: Immorality, adultery.

²⁶ The words used are גמילות חסדים which apply to all kind deeds shown towards one's fellow men.

²⁷ I. e. of the captivity.

אכן, למורת רוח ועצבון לבב, כח הכללי הלזה מסתתרת היא בנו, נחבאים
 במצפוני הלבב בל יראו החוצה, אם לא נשים לב לשדר אדמות לבבינו בהרחבת
 רעיוני המוסרי, ולזאת⁴ גם כח הכללי הזה בל חשלחנה פארוחי על האברים
 לאסרם במאסר היראה ומחכלל הלזה לא ימשכו הפרטים להשמר מהעוונות
 המחרגשות, ונכשלים אנחנו בכל עת בעברות רמות לשמים יגיע, בחטאי הלשון
 באין מעצור לדוחנו, ובעסקי מו"מ למכביר, ובטול חורה על כולנה, ובכלל, בכל
 האברים כמעט אין בהם מתום למתבונן היטב איש לפי ערכו כל הגדול מחברו
 יצרו גדול ממנו (סוכה נ"ב) ונכשל בעברות נשאות ורמות אשר אם גם לחשכת
 לבבינו כסומים נחשבנו אין רואה גדלם (נגד עברות ההמוני) אם נשקיפם ע"י
 כלי המחזה (המגדלת דבר גדול למאוד הנראה לחולשת ראותינו כקטון כמו
 הכוכבים אשר גדלם יותר מכדור הארץ ונראים כנקודות קטנות ובכלי המחזה
 נראים יותר גדולים מעט ובאמת אין ערוך לגדלם, כן הדבר הזה) הוא השכל
 הנכון ע"פ התורה הנאמנה נמצאם המורים הרבה באיכותם ביתר שאת ויותר
 עז, היא הדבר אשר נוכל להעמיס בדברי חז"ל ביומא (ט') מקדש ראשון כו'
 ג' ע' וש"ד כו' שנאת הנם כו' ואמרו שם ראשונים נתגלה עוונם כו' [להיותם עברות
 תמורות לעין הרואה באין פנות אל הבינה] אחרונים שלא נתגלה עוונם כו' [בל

⁴ אי לזאת.

יָרְאוּ רַק לְמַתְבוֹנֵן הַיָּטֵב הַדֶּק גֹּדֵל תּוֹמָרָם לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה לְהַפְלֵא מִסַּתְעָפוֹת
 לְפָרְטֵי חַטָּאִים עֲצוּמִים בְּאֵין מַעֲצוֹר ר"ל וְשֹׁאֲלוֹ שֵׁם רִאשׁוֹנִים גְּדוּלִּים אוֹ אַחֲרוֹנִים
 גְּדוּלִּים, וְהִיתָה הַתְּשׁוּבָה הֵנוּ עֵינֵיכֶם בְּבִירָה שֶׁחֲזָרָה לְרִאשׁוֹנִים וְלֹא חֲזָרָה
 לְאַחֲרוֹנִים, הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר נִדְּבַרְנוּ לְמַעַלָּה כִּי הַגְּדוּל מִחֲבָרָו וְכִמּוּ בֵּית שְׁנֵי שֶׁהָיוּ
 עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כו' בְּיוֹמָא שֶׁם וְצָרוּ גְּדוּל וּמִכְשׁוּלָו בַּחַטָּאִים עֲצוּמִים נִדְּעוּ
 לְמַשְׁכִּיל ע"ד אִמַּת גֹּדֵל אִיכוּתָם לְהִרְעֵ.

עֲתָה בְּכָל הָאוֹפָנִים אֲשֶׁר יִתְיַצֵּב הָאָדָם, מִה יַעֲשֶׂה, יוֹם הַמּוֹת מִכָּל מְכֻסָּה,
 פְּתָאוֹם יָבוֹא וְהַאֲלָקִים יִפְקֹד אֶת כָּל מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה מִסְפָּר מִפְקָד יָמֵי חַיָּיו
 אַחַת מֵהֵן לֹא נִעְדָּר וְיִמָּר מִמוֹת תִּהְיֶה הָאַחֲרִית בְּאֵין מָנוֹס וּמִפְלֵט לְהִנָּצֵל, הוּא
 מֵאֲמַר הַכְּתוּב (קֹהֶלֶת ט' ד') (כִּי לִכְלָב חַי כו' כִּדְרֶשֶׁת חז"ל) כִּי מִי אֲשֶׁר יִחְבֹּר
 אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בַּטְחוֹן כו' כִּדְרֶשֶׁת חז"ל (בִּילְקוּט שֵׁם) שֶׁכָּל זֶמֶן שָׂאֵדָם חַי יֵשׁ
 בּוֹ בַּטְחוֹן וְתִקּוּה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּכְיוּן שְׂמַת אֲבֹדָה תִּקְוָתוֹ כו'.

בְּזֹאת⁵ כָּל עוֹד נִשְׁמַחְנוּ בְּנוֹ נִמְחֵר נְחִישָׁה לְפִלֵּס דְּרִכֵּינוּ לְטוֹב, אֲכֵן הָאֲבֵן
 הַנֶּגֶף יִרֹּט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדָנוּ לֹא נִחְרַד מִיּוֹם הַמִּיתָה גַם אִם בְּפִינוּ נִזְכִּירָה כִּמְאֲמַר
 רז"ל בְּשִׁבְתָּ (ל"א) שְׂמָא תֵּאֲמַר שִׁכְחָה הִיא כו' גַם אִם עֵינֵינוּ רֹאוֹת מִיתָה בְּנוֹ

⁵ אִי לְזֹאת.

strength of soul to return to our Creator, may He be praised, with all our heart, before Whom we shall ultimately come for judgement, Who will question us concerning all our evil doings. This is indeed contrary to the verse of the Scriptures (Eccl. 7:2) "It is better to go to the house of mourning, / Than to go to the house of feasting; / For that is the end of all men / And the living will lay it to his heart."

We must therefore say that it is the multiplicity of our sins which dulled our hearts and changed them into stone, as it is expressed in the statement of our Rabbis, of blessed memory in Yoma (39a), *interpreting* the verse of Leviticus 11:63: "Neither shall ye make yourselves unclean *with them that you should be defiled thereby.*"³² *Read not V'nitmethem, (that you should become defiled), but V'nitamatem (that you become dull-hearted,) etc.*³³ and for this very reason even our sins are concealed from us, *and*³⁴ we are not so quickly aware of them. Just as our Rabbis have expressed in Kiddushin (60a)³⁵ "When a man commits a sin and repeats it, it becomes to him as though permitted." And these (sins) surround us upon the Day of Judgement, as our Rabbis, of blessed memory, said (Avodath Kochavim 18a^{36a}) "those sins that (usually) man tramples upon (in this world) surround him³⁶ etc. Now, is, God forbid, our hope lost? Is there, far be it, no remedy for us?

IT IS ONE THING, WE HAVE FOUND IT, IT IS AN ART NOT A LABOR,³⁷ LET US CONVERSE A LITTLE AND RELIEVE OURSELVES.

Let us examine closely the case of iniquities. We find that there are two distinct species: One species springs from unrestrained lust, to desire that which is pleasant for the present moment, without our heeding the consequences, that in the end they may be disastrous. An example of this we find in mundane affairs:³⁸ The foolish man or he whose mind is weak loves to indulge in the delicacies which are sweet to his palate, forgetting that they may cause him grave diseases. For this reason our Rabbis said in Avoth (2:15): "Who is wise? He who foresees the result of an act."³⁹

³² וְנִתְמַתְּמָם בָּהֶם, וְנִתְמַתְּמָם בָּהֶם, the play is on the word נִתְמַתְּמָם which is pronounced נִתְמַתְּמָם. The root $\sqrt{\text{נִתְמַתְּמָם}}$ instead of $\sqrt{\text{נִתְמַתְּמָם}}$, as the word is spelled without an א.

³³ The italicized text is not given in the first edition of the *'Iggereth*, but in the later editions.

³⁴ KE no *and*.

³⁵ This maxim is ascribed sometimes to R. Huna and sometimes to Rab and it is also found in other places. See Yoma 86b.

^{36a} I. e. 'Avodah Zarah.

³⁶ I. e. Sins considered lightly that no one heeds them.

³⁷ See Rosh Hashanah 29b.

³⁸ So in BE and SE but KE has "in the affairs of this world."

³⁹ As brought out in chapter III, no. 1, this maxim *in toto* is found in Tamid 32a. In

אדם כמוני, לא תתן עוז בנפשנו לשוב בכל לב לבוראינו ית' אשר נבוא לסוף
למשפט לפניו ועמנו יתוכח על כל רוע מפעלינו, היפך מאמר הכתוב (קהל'ת ז')
טוב ללכת אל בית אבל כו' והחי יתן אל לבו כו', אין זאת כ"א רבוי העוונות
המטמטם לבנו ויהי לאבן, כמאמר רז"ל ביומא (ל"ט), ולכן גם עווינו נסתרים
לפנינו לא נרגיש בהם במהרה כמאמר רז"ל בקדושין (מ') כיון שעבר אדם עברה
ושנה כו' נעשית לו כהיתר, והן מסבבים אותנו ליום הדין כמאמר רז"ל (עבודת
כוכבים י"ח) עוונות שארם דש בעקיבו כו' הן מסבבין כו', עתה האם אברה
תקווחנו ח"ו, אין מזור לנו חלילה.

אחת היא, מצאנו, חכמה ואינה מלאכה, נשיח נא מעט וירוח לנו.

נשימה לב להתבונן בענין העבודת ראינו כי שתיים הנה בסוגיהם, האחת
גובעת מהתאווה הנפרצה לאהוב הערב לשעחו לבלי השקיק הנולד אם כי מרה
תחי' באחרונה, נמצאה דוגמתה מה, גם בעיני בעיני עוה"ז,⁶ האיש הסכל
רבפרט החולצה לחולשת שכלו יאהב לחטוף לאכול את הערב לחכו וישכת בזה
כי תביאנו למחלה נפרצה, לכך אמרו רז"ל באבות איזהו חכם הרוצה את

⁶ העולם.

Avoth *ad loc.*, only the other half is found as expressed by Rabbi Simeon, but in the *Hazekah* (mentioned above in note 12), the quotation in Avoth is erroneously given as "Aboth II.9" instead of II.13.

This saying is identical [*in thought*] with the one our Rabbis expressed in Sotah (3a): "No one commits a sin unless a spirit of madness entered into him." This then is the entire task of man, dedicated to the service of God, may He be praised, to meditate and reflect on the awesomeness of God, the fear of His retribution, through the study of the books of *Musar*, *Aggadoth* and sermons of our Rabbis, of blessed memory. These will make him hear with his own ears and visualize almost with his own eyes, the intensity of the punishment, both in quantity and quality, which will stand before his very eyes, as our Rabbis said in Sanhedrin (7b): "Forever should [a judge, being apt, *because of his position* to go astray, yet the same caution should be taken by every man] a man think of himself *as if a sword was suspended over his body*⁴⁰ and hell was gaping beneath him." If man will do so, his heart will have understanding, and he will repent and be healed.⁴¹

Truly, the wickedness of man is great upon the earth;⁴² no one seeks after righteousness, nor is there any one who has understanding of the Fear of God,⁴³ ready to set aside fixed periods for the exercise of reverence of God, to draw understanding out of belief, concealed within the secret recesses of the heart, in order to extend it and to uphold it, to give it strength and fortitude, and to vest in it the proper authority — to rule over the organs of the body that they do not overstep the bounds of *the Torah*⁴⁴ and act in accord with the Torah. *This is the second category.*⁴⁵ We do not find in the affairs of this world⁴⁶ an example of this nature. There is no one who is beset by troubles who does not take time in thinking how to escape them. Now then, lust is not the cause (*of this category of sins*) — and this is really something to wonder at, and it is amazing — of one's neglect to meditate upon the fear of God and the correction by His punishment.⁴⁷ *Such transgressions can not be classified under the first category, since lust (per se) is insufficient to be the cause.* They are rather an outcome of the spirit of uncleanness which clings to man⁴⁸ in order to cause him to sin, especially in those matters which pertain to speech. What advantage, indeed, does the man of (*evil*) tongue derive? — As our Rabbis, of blessed memory, said (vide: 'Arachin 15b).^{48a}

⁴⁰ The literal expression is: כאילו הרב מנוחת בין יריכו לעולם יראה.

⁴¹ Paraphrasing Isa. 6.10.

⁴² Cf. Gen. 6.5.

⁴³ Cf. Ps. 14.2 משכיל דורש את אלהים.

⁴⁴ Omitted in BE and SE.

⁴⁵ Not found in KE.

⁴⁶ KE has בעניי העולם הזה.

⁴⁷ במסור עשו.

⁴⁸ Cf. Sotah 3b.

^{48a} Error in KE text: 'Erubin for 'Arachin.

הנולד, הוא מאמר רז"ל בסוטה (ג') אין אדם עובר עברה אא"כ נכנס בו רוח שטות, וזה כל עמל האדם לעבודתו ית' לחשוב ולהתבונן ביראת ה' בפחד ענשו ע"י ספרי המוסר ואגדות ומדרשי חז"ל עד אשר באזניו ישמע ובעיניו כמעט יראה העונש הרחב בכמות ואיכות נצב לנגד עיניו כמאמר רז"ל בסנהדרין (ד') לעולם יראה נדיון להיותו עלול להכשל וה"ה כל אדם להשמר מפגע רע מעברות הנשאות כו' כאלו הרב כו' וגוהנם פתוחה לו מתחתיו, ואם כה יעשה האדם לבבו יבין ושב ורפא לו.

אכן רבה רעת האדם בארץ, אין דורש בצדק ואין משכיל ביראת ה' לקבוע עתים סדורות בעמל היראה לדלות מי תבונה מהאמונה הנתבאה ונסתתרה⁷ במחבואי הלבב להרחיבה ולסעדה לתת לת תוקף ועוז להשים המשרה על שכמה למשול על האברים לבל יפרצו גדר התורה וכתורה יעשו, דוגמת זה הדבר לא מצאנו בעיני עוה"ז אין איש אשר צרות מרחפת לנגד פניו אשר לא יתן עת לחשוב מחשבות להנצל ממנה, בזאת גם אין התאווה סבתה לפלא המה יזה שמם פלאי, עברה הלזו לבלי השים על לב להתבונן ביראת ה' ובמוסר ענשו הוא מבתינה השנית המה העברות אשר אין די בהתאווה להיות סבתם, רק המה מרוחניו הטומאה המלפפת את האדם להחטיאו, ביותר בהטאי הדבור כי מה יתרון לבעל הלשון כמאמר רז"ל בערובין⁸ (ט"ו):

⁷ ומסותרת, בהוצאת בלזר, עמ' נג.

⁸ צ"ל בערכין ט"ו, תוקן בשאר ההוצאות.

Herein do we find an explanation of the two systems (*of thought*) regarding the *Yezer Tov* and the *Yezer Ra'*.⁴⁹ One system (*of philosophy*) well known, is that which holds that the Evil Inclination is due to the Force of Uncleanliness in man which entices him to sin, and that the Good Inclination is due to the Force of Sanctity in man which leads him to all that is good. This is the system expounded by a great many philosophers.⁵⁰ The second system (*of thought*) holds that the Evil Inclination is due to the force of man's lust which seeks out that which is of a momentary pleasure, and cleaves unto it passionately, whereas the Good Inclination is the result of common sense which looks into the future. It is the awesome fear of God and His grave judgements (*that make man*) choose that which is useful, suppressing desire so as ultimately to attain the highest pleasure, that wondrous beatitude which is indescribable.

As we see, people vary in the degree of their sinfulness: some cling to one sin, others to another. Some will rather sin in their neglect of the study of the Torah than fall short in conducting business honestly or give alms, and there are others who do the opposite. And the same is true with other transgressions: One man cannot be compared with another. If the Evil Inclination were due to the Force of Iniquity which entices man, why then does it not seduce all men equally, (*to commit the same sins*) [unless we do not observe their roots]. But if we assert that the Evil Inclination is due to the Power of lust, then this case is quite understandable: One's lust depends largely upon one's temperament [one's birth, nature,⁵¹ age and interests.] Since people's temperaments differ, their transgressions differ also.

However, this explanation, too, is not completely adequate: *We ourselves witness men committing heinous sins not caused by lust.* At times lust even stands in their way, as for example, in the case of the man who desires greatly and pursues illusory honors, while despising the honors (*he would derive*) from fulfilling a *Mitzvah*, et al. This may be attributed only to the spirit of uncleanness which confounds him, causing him to do evil even against his vain desire.⁵²

Yet it is perfectly clear⁵³ that the above two systems (*of thoughts*) are right: The Evil Inclination is due to both, force of lust and spirit of un-

⁴⁹ יצר טוב ויצר הרע.

⁵⁰ המחברים הנרמזים.

⁵¹ הרכבתו.

⁵² חזקתו החבלי in KE, which of course is corrected in the later editions to חזקתו החבלי. But, *vain or foolish desire makes no sense.* The *Hazedek* translation renders this phrase correctly: *natural desire.* Yet, why should *natural* and *vain* be synonymous?

⁵³ בעליל, a very interesting word. It meant originally in a crucible, e. g. אמרת ה' אמרות כסף צרוף בעליל לארץ מוקק שבעים (The words of the Lord are pure words, as silver

בזאת מצאנו פשר דבר בין ב' השטות בענין יצה"ר ויצ"ט מה המה, שיטה הא' היא שמה הנודעת כי יצה"ר היא כח הטומאה באדם המלפפוי לפשעים, ויצ"ט היא כח הקדושה באדם המובילו לכל טוב, היא שטת רוב המהברים הגדולים, והשטה הב' כי יצה"ר כח האות האדם המשקפת לכל ערב בשעתה אותה האספה אל ביתה ובה תרבק לאהבה, ויצ"ט הוא השכל הישר הצופה ומביט להנלד היא פחד יראת ה' ית"ש משפטיו הרעים, והרעים למרבה, ובוחר במועיל לכבוש התאוה למען באחרונה יתערך בעונג נפלא אשר אין די באר יקרת תפארתה.⁷

באשר אנהנו רואים בכל עת עניני האדם מתחלפים כ"א נדבק יותר לעברה אחרת יש אשר הטאהם תגדל יותר בבטול תורה ממו"מ באמונה ונתינת צדקה ויש להיפך, וכן בכל העברות אין אדם דומה לחברו, ואם ה' היצה"ר רק כח הטומאה המפתהו מדוע לא תלפף את ב"א בשוה ואם לא נשקף על שרשיהם למעלה, ואם⁸ נאמר כי היצה"ר היא כח התאוה הדבר נכון כי תאוה האדם תלוי במזגו [לירדתו והרכבתו שעתה] וענינו ומזגו ב"א מתחלפות לזאת גם עונותם נתחלפו.

אכן גם בזה לא יתכן חלא עינינו רואות עשיית עברות עצומות⁹ אין תאותם גברה כ"כ ולפעמים התאוה מנגדתה כמו האדם החפץ הרבה בכבוד המדומה ובכבוד מצוה תגל נפשו וכיוצא, אין זאת כ"א רוח הטומאה המבלבל ומובילו להרע גם נגד תשוקתו ההבלי.¹⁰

בזאת נראה בעליל כי ב' השטות נכונים, היצה"ר היא התאוה וגם יש רוח

²⁷ המובילו, בהוצאת בלזר.

²⁷ בהוצאה אחרת מאותה שנה, "תפארתם".

⁸ אמנם אם,

⁹ הלא עינינו רואות ב"א עושים עברות עצומות.

¹⁰ ההבלית, כצ"ל.

cleanliness. Similarly the Good Inclination: it is both the right thinking (not yet corrupted by transgressions and passions) that sees the future result (*of an act*) and the spirit of holiness in man.

Now, man is composed (*of a dual nature*): physical and spiritual, just as when he was fashioned by his Creator. The physical (*part*) is visible to all, while the spiritual can only be perceived through the actions and behavior⁵⁴ of the body. All of man's devices and plans to hold his soul in the body center only about the body alone, so as to strengthen it by wholesome food and to guard it against all injuries and mishaps — thus does man watch over the soul which abides in his body. However there is no natural way (*of doing so*) [through spirituality; as a matter of course, the chief concern of safekeeping the soul in the body depends largely on the soul itself, in accordance with its worshipping its Creator, blessed be He,] in seeking devices as to how the soul should be kept in the body — because no one sees or feels it by itself. What, then, is to be done about it?

Thus it is with the worship of God, may His Name be praised. The essence of it is to strengthen the two Good Inclinations — due to the Force of Sanctity and the Right Thinking [which have not been corrupted], and to thrust aside the two Evil Inclinations, due to the force of uncleanness and lust.⁵⁵ This depends upon a physical aspect, (*namely*) to feed it (the *Yezer ha-Ra'*) with wholesome nutriment, which are meditation, fear, and *Musar* which springs from the True Torah.⁵⁶ This is expressed by our Rabbis, of blessed memory, in Baba Bathra (16a): Job sought etc.⁵⁷ and what did they (Job's friends) reply to him? "Yea, thou doest away with fear etc." "The Holy One Blessed be He created the Evil Inclination, He also created for him the Torah as a palliative." They had taught us that the palliative of the Torah is the fear which emanates from its teachings, as expressed in the Scriptural verse: "Thou doest away with fear." This is a

⁵⁴ I translate ועניי by the word "behavior" which recalls the behaviorists' theory.

⁵⁵ The SE, BE etc. read: כן בעבודת ה' ית"ש, עיקר התחבולה להחזיק את היצ"ט לפי שתי השיטות, כן בעבודת ה' ית"ש, עיקר התחבולה להחזיק את היצ"ט לפי שתי השיטות, היותו כוח הקדושה והשכל הנכון (אשר לא נחלקל) ולדחות את היצ"ט הוא כוח הטומאה, the translation of which is: Thus it is with the worship of God etc. The essence is, to strengthen the Good Inclination in accordance with the two systems, since it is the Power of Sanctity and Right Reason (which has not been contaminated) and to thrust aside the Evil Inclination which is the Power of Uncleanliness and Lust.

⁵⁶ In the original התורה הטורה, The Pure Torah. This alliteration I changed contextually into *True Torah*.

⁵⁷ The other editions give the full text of Baba Bathra *loc. cit.*, כל בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין, אמר לפניו, רבש"ע בראת שור פרסותיו סדוקות, בראת המור פרסותיו קלושות, בראת ג"ע בראת גיהנום, בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ירך, ומאי אהדרו ליה חבריה דאיוב (איוב פ"ו ד') "Job sought to exonerate the whole world. He said 'Sovereign of the Universe! Thou hast created the ox — its hoofs are

הטומאה, וכן היצ"ט הוא השכל הנכון (אשר לא נתקלקל ע"י העברות והתאוות) הוראת את הנולד וגם יש רוח קדושה באדם, והנה בשני הצדדים ישנו בהארם גשמי ורוחני.

בענין בריאת האדם עצמו גופני ונפשי, הגופני נראה לעיני בשר, והנפשי נודע מפעולות ועניני הגוף, תחבולות האדם ומזמותיו להחזיק הנפש בגוף היא רק בגוף לבדה להומכו באכילות טובות ובשמירות מעולות מכל זק דפגע רע ובזה ישמר נפשו בגופו, אין מבוא בטבעי לע"פ רוחניות העולם לפי האמת עיקר שמירת נפש בגוף תלוי רק בנפש לפי עבודתה לבוראה ית"ש לעשות תחבולה בנפש להחזיק בגוף, כי אין ראה ואין מרגישה לבדה ומה יעשה בה.

כן בעבודתה ית"ש עיקר התחבולה להחזיק ב' יצ"ט כה הקדושה והשכל הנכון (אשר לא נתקלקל) ולדחות ב' היצ"ר כה הטומאה והתאוה, תלוי בבחינת הגופני להאכילה מאכלים הטובים המה התבוננות היראה והמוסר הנובעים מהתורה המהורה. הוא מאמר רז"ל בבא בתרא (ט"ז) בקש איוב כו' ומאי אהדרי ליה כו' אך אתה תפר יראה כו' ברא הקב"ה יצ"ר ברא לו תורה תבלין, הורונו בזה כי תבלין התורה היא היראה הנובעת ממנה, כמאמר הכתוב תפר יראה.

cloven; Thou hast created the ass — its hoofs are uncloven. Thou hast created Paradise; Thou hast created Gehenna; Thou hast created righteous man; Thou hast created wicked man. Who could prevent Thee?' And what did they (Job's companions) reply to this: 'Yea, thou doest away with fear and impairst devotion before God.' (Job 15.4)* 'The Holy One, blessed be He, did create the Yezer ha-Ra' but He also created the Torah as a seasoning (an antidote to temper the Evil Inclination)'."

* Erroneously cited in all edition (איוב ט"ז).

physical characteristic, clearly perceived by the human eye, as a means of curing infirmities of the soul. Would that man dedicate his heart and soul to the fear (*of God as expressed*) by the Torah. Would in general, that man knew and understood from the Torah that for every transgression there is (*in sotre*) a heavy penalty, and that (*for the observance of*) every precept there is (*in sotre*) a great and wonderful reward;⁵⁸ would that in particular, and this is most important, one studied *the law* of every transgression separately,⁵⁹ for haughtiness — the portion relating to haughtiness, for honest business dealings the portion (of the Torah) concerned with that and thus for each transgression the precepts in the (*portion of the*) Torah thereto appertaining.⁶⁰

The most important and chief (*method*) in the application of these curative powers of the Torah for the maladies of the evil inclination⁶¹ is to study with vigor and with profound meditation all the laws pertaining to that very transgression, the Halakah about it with all its ramifications. For we see with our own eyes that there are many transgressions which man naturally (or *by his nature*) would restrain himself from committing and would not commit if conditions somehow rendered them difficult. Then again there are more flagrant sins than these, yet man would very easily commit them. For instance: a large part of our people,⁶² almost everyone of them, would not partake of food without washing their hands, God forbid, even though the delay by this (rite) increased their hunger and discomfort. However, (*the sin of*) slander, a much graver offence, they will very easily commit, even without great passion for it. Now, then, we see that the main point in guarding ourselves from committing a sin is to make it habitual and natural not to commit it.⁶³ For, if man should try hard *to walk* in the paths of *Musar*, exerting himself to guard [*against*] slandering, with all his energy and mind (as is proper) yet, as long as his habits and nature remain unchanged, so as not to have a natural propensity to speak slanderously, it would still be easier (*for that person*) to commit the sin of speaking slander than to eat, God forbid, without washing the hands. The

⁵⁸ SE, BE *et al.* read: *כי לכל עברה יש עונש עצום ונורא, ולכל מצוה יש שכר נעלה מאד.*

⁵⁹ SE *et al.*

⁶⁰ From this point to p. 150, 4 ll. from bottom, in English, and from p. 145 to p. 151, in the Hebrew text, 2 ll. from bottom are also within brackets in the KE, evidently a *post scriptum* by Rabbi Israel. The asterisk notes appearing here in both English (p. 150) and Hebrew (p. 151) is like in the original text. This note differs greatly from the note appended to the same sentence in the other editions.

⁶¹ Meaning the Yezer ha-Ra'.

⁶² מאחינו בני ישראל.

⁶³ SE *et al.* read: *נעמה חנונו רואים כי עיקר השמירה מהעבירה היא רק לעשות את ההרגל (השימור)*

והיא בחינה גשמית מובן לעיני בשר סבת רפואתה לחולי הנפש, אם ישים האדם לבו ונפשו אל יראת התורה אם בכלל, לידע ולהבין מהתורה כי לכל עברה יש עונש עצום ולכל מצות שכר עצום ונורא, אם בפרט והיא העקרי, עברה עברה לברנה, לגאולה תורת הגאולה למד"מ באמונה תורתה, וכן לכל עברה ומצוה תורתה.

[הנשגבה והעקרית בשמוש רפואות התורה לתחלואי היצר הוא ללמוד בעזר עיון עמוק היטב דיני העבירה עצמה ההלכהא עם כל סעיפיה. כי עינינו הרואות הרבה מעברות אשר האדם נמנע מהם בטבע ולא יעבור עליהם אף כי בעת אשר יכבד עליו מה, וישנם עברות חמורות מאלו והאדם הזה בעצמו יעבור עליהם בנקל, כדומה, חלק גדול מאחב"י כמעט רובם ככלם, לא יאכלו בלי נט"י חלילה אף כי בעת אשר ירעבו ויצטערו הרבה, ובלח"ר החמורה, בנקל יעבור עלי' גם בלא תאוה גדולה. ועתה הננו רואים כי עיקר שמירה מהעבירה היא רק אם הוא הרגלי וטבעי אצל האדם, הלא אם יתאמץ האדם הלזה בדרכי מוסר לייגע עצמו בהשמירה מלח"ר עם כל חושיו ורעיוניו כואות, עכ"ז כל עוד שלא נתחלף טבעו והרגלו בזה שלא יהי' לו שום חפץ טבעי לספר לשח"ר, יותר בנקל יעבור על לח"ר מאשר יאכל בלא נט"י חלילה, וכן הוא הענין בכל

טבע אצל האדם. And now we see that the chief point in guarding ourselves from sin is only to make the habit (guarding) a (second) nature with man.

same is (*true*) of all (*other*) types of sins, depending upon the man, the period⁶⁴ and the country. Even countries differ, they vary in their types (*of sins*); the communities of each individual country abstain easily from certain sins considered by them naturally repellent. And this much is well known that one's nature can be changed only through incessant study and behavior.⁶⁵ And therefore, the chief basis and strong pillar (*of this theory*) is: one should prepare himself to be on his guard against transgressing and (*ready*) to observe the precepts through the perusal of that Halakah which is related to that transgression or to that precept. Particularly, the study must be profound, for only by this (*method*) will the soul acquire a natural aversion to that sin. Similarly, in our country⁶⁶ the prohibition against non-Kosher meats and the like, are so rooted in the Jewish soul that one does not have to force oneself or curb one's desire to keep away from them: they are loathsome to one. It is unthinkable that a dealer in Kosher meats, upon discovering some inner parts (*of an animal or fowl*) which arouse his suspicion as to their Kashruth, would not seek the advice of a Rabbi, although the latter's decision might cause him financial loss [(although no one else but the dealer is aware of it)]. Fear of Heaven is upon him by natural habit, far be it from him to be malicious and to be the cause of a Jew perpetrating (*the sin of eating Terephah*).

But, on account of our many sins,⁶⁷ in business it is quite the contrary. Men will not, of their own accord, order an investigation of a robbery or theft before a charge is brought against them; and even then, after being accused they will vehemently deny the charges with all manners of evasions. However in the Torah all (*sins*) have the same status. One negative command is on a par with another. According to law: "Ye shall not eat any flesh that is torn of beasts in the field;"⁶⁸ "Ye shall not eat of anything that dieth by itself,"⁶⁹ or (*the negative law of*) "Thou shalt not oppress thy neighbor nor rob him,"⁷⁰ and others like them. And just as it is ingrained in the Jewish soul that there is no distinction between any form of *Terephah* and whatever the Rabbi rules not fit must be thrown away, and the law

⁶⁴ זמן — period. One wonders at the above-mentioned translators that they rendered this word as *age*. Since when did age make a difference in observing the law? Period is the idea meant, meaning it depends on what period in history we deal with.

⁶⁵ I. e. one's disposition can be conditioned through one's study and behavior. See *Hazedek*, *ibid*.

⁶⁶ Meaning Lithuania, as different from Prussia, where Rabbi Israel lived at the time of the publication of the Epistle.

⁶⁷ בעוונותינו הרבים = because of our many sins, unfortunately.

⁶⁸ ובשר בשדה טרפה לא תאכלו Ex. 22.30, from which are derived all the laws about *Terephah*, now Kosher meat by implication.

⁶⁹ Deut. 14.21, misquoted in all editions as "לא תאכל כל נבלה."

⁷⁰ Lev. 19.13.

מיני עברות, הכל לפי האדם והזמן והמחוז. כי גם לא כל המתחזות שוות בזה, המה מתחלפות בענינם, כל מחוז יש להם עברות אחרות אשר ישמר אצלם בנקל ימרוחק מהם בטבע, וזאת הלא ידוע הוא כי שנוי הטבע יתהווה רק מלמוד והרגל רב, ולכן היסוד העקרי והעמוד הנכון להכין א"ע לשמירת העברות ועשיית המצוות הוא רק הלמוד הרב בהלכה זו הנוגעת לעברה זו או למצוה זה¹¹ ובפרט בעיון חזק היטב כי זה הלמוד עושה קנין חזק בנפש להיות העברה מרוחקת ממנו בטבע, כדומה במחזותינו אלה ת"ל איסורי נבלות וטרפות ודמיהם מוטבעים בנפשות הישראל, עד אשר גם לא יצטרך שום איש לאכופ טבעו ותאותו להתרחק מהם, כי המה לו לזרא, הלא לא יעלה חלילה על לב שום אחד ממוכרי בשר כשר להתרפות מלדרוש למורה¹² במצאו שום דבר שיש בו חשש טרפות באברים הפנימים, עם היות לו לפעמים הענין הפסד רב ואין יודע בו זולתו, מורא שמים עליו בטבעו והרגלו, חלילה לו מרשע להכשיל את ישראל, ואולם בעוה"ר במו"מ הוא בהיפוך רוב בני אדם לא ידרשו על חשש גזל ועושק מעצמם טרם יתבענו חברו, ומהם אשר גם אחר התביעה יעשה תחבולות מרמה או יעיז וכו', והלא בחורה הכל שות זה ל"ת וזה ל"ת כפי ענין התורה ומשפטי, ובשר בשדה טרפה לא תאכל, לא תאכל כל נבלה, או לא תעשוק את רעך ולא תגזול ודמיהם, וכמו שהוטבע בנפש הישראלי שכל מיני

¹¹ זו, וכצ"ל.

¹² למורה צדק, הוצאת בלזר.

fulfilled. Likewise, a similar concept is found in money matters: to take away money that belongs to one's fellow man is considered robbery by the Torah and the negative commandment of "thou shalt not rob"⁷⁰ is thus violated. Yet we see, (*to our chagrin*)⁷¹ that even learned and God fearing people are not always observant in respect to this negative law — a transgression for which neither the Day of Atonement, nor the Day of Death gives atonement.

However, if one should devote himself with all his heart and soul to a profound study of those *Halakoth* pertaining to money matters, in *Gemarah* and Codes according to the best of his ability — with the chief object of becoming familiar with what is prohibited and what is permitted [at the beginning he would find it difficult to comply with those laws, because the passion in such matters is very strong, and it is also not in keeping with customs (of business)].⁷² How much more difficult a matter it is to imbue man even gradually, with the idea that such laws are on an equal basis with the (*dietary*) laws. Thus when one finds oneself addicted to unusual sins, as fornication or the like, of which our (*sages*) of blessed memory said "a few people indulge in fornication, and that only because passion had the upper hand over them, making it appear as a permissible act" — [besides meditating in *Musar* and devotionals as found in *Aggadah*, in *Midrash* and *Musar*-book pertaining to these matters] should be: studying those *Halakoth* dealing with such matters with thoroughness, with the purpose of putting them into practice. At first⁷³ one should try mending one's ways in matters where the Evil Inclination is not strong; as we find in Hullin 4b about a known heretic⁷⁴ in whose house leaven was kept over the Passover, thereby violating the negative commandment of "It shall not be seen nor found."⁷⁵ We take it that he must have changed it (for bread of a non-Jew, in order to lessen the violation). We base our assertion on the supposition that the apostate (heretic) complied with this regulation. Should we not be ashamed, should not our hearts be faint seeing the mean-

⁷¹ See *supra* note 67.

⁷² הרגל המדיני — custom or habit of the country, literally "political habits."

⁷³ From *בבבלי מומר יחשב לכל התורה כולה* till *בתחלתה* till *ורואים* till *מילי* in SE and the others but KE begins the footnote from the word *ורואים* till *מילי*. I adopted the same order in this translation.

⁷⁴ מומר לחיובון, one who has not been converted to another religion but breaks the law just to gratify his desire, as opposed to *מומר להכעיס* one who breaks the law with the aim of defying his people.

⁷⁵ בל יראה ובל ימצא, referring to Ex. 12:19 and Ex. 13:7 respectively, from which is derived the negative commandment that leaven should not be found in one's house during Passover.

טרפות שוים אצלו וכל אשר יורה המורה, כי הוא טרפה מרוחק אצלו וכתורה יעשה, כן בממוך, הלא כל מה שע"פ התורה שייך להברו הוי גזל ועובר בלא תגזול, ואנחנו רואים בעוה"ר שאפי' הלומדים וכמעט גם היראים אינם נזהרים כראות בל"ת הלזו אשר יוה"כ ותמיתה אינה מכפרתה. אכן אם ישים האדם לבו ונפשו ללמוד ההלכות השייכות לממוך בעיון גמ' ופוסקים איש לפי ערכו, ובפרט המרכז תהיה¹³ על תכונת או"ה לידע איך להשמר מגזל (אף אם לא יקיים בתחלה כי ההאזה רבה בזה וגם רחוק הדבר מהרגל מדיני) מה רב כחה להשריש לאט לאט קני' רבה בנפש עד אשר יהיה שזה בעיניו שאלת או"ה ושאלת השייכות לממוך, וכן גם אם האדם נכשל בעברה ר"ל אשר אין העולם רגילין בה כמו בניאוף וכיוצא במאמרם ז"ל מעוטן בעריות ותקפה עליו יצרו שנעשה לו כהתר ר"ל עיקר רפואתו ללבד התבוננות היראה והמוסר השייכים מאגדות ומדרשי חז"ל וספרי מוסר השייכים לזה] הוא למוד ההלכות השייכים לזה בעיון ובפרט ע"מ לעשות בתחלתה¹³ במה שאין יצרו תקפו לזה כראשכתן במזמר לתאבון בתולין (ד') שהחמץ שהיה בביתו בפסח ועבר על בל יקאה, מהליפה אחר הפסח להקל האסור (כרפי' רש"י שם) וסמיכתן ע"ז דוודאי עשה כן ואיך לא נבוש ולא ימס לבנו כמים

¹³ יהיה, וכצ"ל.

¹³ כאן מתחילה ההערה בכל ההוצאות.

ness of our souls in comparison with people of a former generation, when a *mumar*⁷⁶ who kept leaven bread in his home over the Passover, possessed a natural inclination to lessen this sin, which was committed without lust. But in our generation, unfortunately⁷⁷ we fall into the category of those who "commit a sin with defiance;" even in regard to sins to which we are addicted we do not commit them so as to lessen one prohibition. Our evil deed is as great [as is the deed of a defiant apostate^{78*}]. And⁷⁹ the chief cure for this malady is [besides the meditation upon Fear, as one cannot describe the greatness of the punishment of one who commits a transgression defiantly in comparison with one who does so just because of lust; and we drag down upon our own souls (ourselves) severe punishments when there is no desire] to study those *Halakoth* profoundly, everyone in accordance with his ability. [It is of great importance to know them, they are not mentioned in the books of the latter Rabbis, and one must spend much time in research in original sources.] Thus *this* system will gradually show results in helping one gain enough spiritual strength to save one from purgatory,⁸¹ at least to prevent one from committing a transgression defiantly.⁸² Then, by constantly interesting oneself in those laws that pertain to usual sins, it will give strength (*to a person*) to acquire a different disposition towards committing sins, and he will not think of transgressing the laws even if it should prove to be a difficult task. Now in the cure the Torah offers for the *Yezer ha-Ra'* there is yet another spiritual aspect [of which man's intellect and senses are unable to grasp the cause]. This is what our Rabbis declare in Sotah (21a), "While one is engaged in the study of the Torah it

* We see that even according to law it is different in our time, as the Bet Hillel wrote in *Yoreh De'ah* (ס' ב' ס"ק ב') a *mumar* who eats *terephah* because of desire. It seems that nowadays, if anyone is suspected of eating *terephah*, nothing belonging to him may be eaten, as long as we suspect him, especially about those foods in connection with which observance of the law is required.⁸⁰ (That is to say, he remains under suspicion that he would commit a sin even without desire, although we know him to be a sinner only because of lust.) And all the more is there reason why we could not give him a slaughtering knife to inspect, or to partake of his slaughterings—(which according to the Gemara is permissible.) And he who does such a thing [to eat *terephah* because of lust] is included in the category of a *Mumar* to all intents and purposes.

⁷⁶ *Mumar* — מומר, apostate. See *supra* note 74.

⁷⁷ בעוה"ר. See *supra* note 67.

⁷⁸ SE has a misprint — מומר להכעיס instead of מומר להכעיס.

⁷⁹ Footnote begins in KE.

⁸⁰ דבר שבקדושה.

⁸¹ שאל תחתית.

⁸² להכעיס — in a spirit of defiance. At this point the footnote begins in SE, BE *et al.* See also *supra* note 73.

בראותנו שפלות נפשנו נגד דורות הראשונים אשר המומר לפנים אשר החזיק
 חמץ בפסח היה לו קניה בטבעי¹⁴ להקל אסורו בהדבר במה שאין לו תאווה,
 ובדורותינו בעוה"ר אנחנו נופלים בגדר להכעיס, בעברות אשר הורגלנו לא
 נשים לבב להחליף תאותם בהם להקל האסור ורעתנו רבה כדון מומר להכעיס
 ר"ל, ועיקר הרפואה לדבר [לבר התבוננות היראה כי אין די באר גדולת העונש
 בלהכעיס מול לתאבון ואנחנו מושכים על נפשינו עונשים מרים באין תאווה
 מוצאת] לעיין בהלכות הללו איש לפי ערכו [הדבר צריך עיון גדול לידעם אינם
 מוזכרים כ"כ באחרונים וצריך חפוש לעיין במקור הדברים] זאת תתן פרוז לאט
 לאט לתת עוז בנפש להשמר מה¹⁵ משאול תחתית לכה"פ מלהכעיס הרבה עד
 אשר תוכל תת כחה ע"י עסק רב בהלכות השייכים להעברות הרגילות לקנות
 זבוע אחרת בל יעלה על לב לעבור עליהם גם אם יכבד הדבר.

והנה בתבלין התורה ליצר הרע יש עוד בחינה רוחנית [נלאת שכל וחוש]

האדם להכיר סבתה) היא מאמר חז"ל בסוטה (כ"א) תורה בעידנא דעסיק בה

* ורואים אנחנו אשר גם לדינא נשתנה בזמה"ז כמ"ש הבית הלל ביו"ד (סי' ב' /
 ס"ק ב') וז"ל מומר אוכל נבילות לתיאבון, ונראה דעכשיו בזמנינו מי שהוא חשוד
 לאכול נבילות לתיאבון אין אוכלין ממנו שום דבר מאכל שיש לחוש שיש בו חשש
 איסור לשום דבר שבקדושה [ר"ל שחשוד הוא לעשות אף שלא לתיאבון, אע"פ שלפנינו
 לא החזק אלא לאכול לתיאבון] ומכל שכן שלא ליתן לו הסכין לבדוק לשחוט ולאכול
 משחיטתו שהיה מותר מדין הש"ס ומי שעושה דבר זה [לאכול נבילות לתיאבון] בכלל
 מומר יחשב לכל מילי עכ"ל.

¹⁴ היתה לו קניה טבעית.

¹⁵ כנראה טעות הדפוס והנכון הוא כמו בשאר ההוצאות: להשמר מע"ט.

saves him, etc." It makes no difference in what section of the Torah one is engaged, it delivers him from sin. Whether one studies the law of "an ox that gores a cow"⁸³ or the like, one will be saved from engaging in slander, although there is absolutely no connection whatsoever between these two matters. The spirituality of the Torah, in itself, protects one.

And upon careful analysis it may be observed that all our efforts in the direction of ridding ourselves of the Evil Inclination are all physical, that is meditating on the Fear (*of God*) and studying of the laws, as said above. For the second cure — the spiritual — comes of itself, and it is called⁸⁴ accidental remedy, since the commandment to study the Torah is a positive precept by itself, belonging to the category of *Halakoth* dealing with the study of the Torah. A man is commanded to pursue the study of the Torah in order to know how to regulate his life with regard to the precepts and with regard to worldly affairs, without taking into account the distinction, whether his Inclination overpowered him much or little. Man must constantly engage in study to fulfill the precept of study even if his Inclination does not overpower him.⁸⁵ But he does not have to study more than is obligatory, and fulfilling the precept of studying the Torah, brings a spiritual cure upon his Evil Predilection, in one manner or another.

Indeed the physical aspect (*of the matter*) is: meditation in (*the subject of*) Fear of God, and study of the Laws which is a self-cure and is called a cure. And man must of necessity know how to treat of this malady. Just as in physical ills the malady is commensurable with the cure, both in quantity and quality, similarly with spiritual ills, the cure should be based upon the condition of the malady. In the degree that his Evil Inclination gets hold of him, in the same degree should he increase his reflection upon Fear of God and the study of the *Halakoth*, as explained above. And should one fail to use the physical remedy (*as prescribed*) then the spiritual remedy — that is the study of Torah — will not avail one to any great degree (*in overpowering*) the Evil Inclination. It is the same as in other human characteristics: spiritual activity, that is the action of the soul, depends upon activity of the body. And, lo! the enemy who lies in wait for man is the Evil Inclination, which is active in every way and means, seeking to turn his heart into stone, so as not to feel his multitudinous sins⁸⁶ and not to see his own failings. It will also make man incapable of reflecting on the Fear of God, and of seeking a healing medicine, a physical cure.

⁸³ שור שנגח את הפרה.

⁸⁴ The other editions: "ועל כן חקרא."

⁸⁵ SE and other editions add: See our article חוק ומשפט. The reference is to his דרושים, in תבונה, sections 7 (p. 14), 13 (p. 24). It is also reprinted in 'Or Yisrael, pp. 98-102, and in אמרי בינה.

⁸⁶ KE לבל ירוש את חטאיו is changed in the other editions לבל להרוש מהטאיו העצומים which is stylistically better.

מצלֵי כרֵי אֵין נִ"מ באִיזה דִּ"ת יהיה עֶסְקוֹ תְצִילֵנוּ מִחַטָּא אִם יַעֲסוֹק בְּשׁוּר שְׁנֵנָה
את הַפִּדְהָ וּכְיוּצָא תְצִילֵנוּ גַם מִלְשַׁת־ר וּכְיוּצָא הֵגֵם כִּי אֵינֶם שְׂיִיכִים זִלְ"ז רַק
רוּחַנִיּוֹת הַתּוֹרָה תְּשַׁמְרֵנָּה, וְהִנֵּה אִם נִשְׁקִיף בְּעֵין חוֹדְרָת נִרְאָה כִּי תַּחְבּוּלִיתֵינוּ
לְמִרְכָּז רְפוּאָת הַיִּצְחָ"ר הִיא רַק בְּבַחֲיִנָּה הַגִּשְׁמִיּוֹת¹⁶ הִיא הַתְּבוּנָנוֹת הִירְאָה וְלִמּוּד
הַהֲלָכוֹת כִּנְ"ל, כִּי רְפוּאָה הַשְּׁנִי' הִיא הַרוּחַנִיּוֹת¹⁷ הִיא רַק בָּאָה מִמִּילָא וּנְקִרְאָת
רְפוּאָת מִקְרִית כִּי מִצּוֹת לְמוֹד הַתּוֹרָה הִיא מִ"ע בִּפְ"ע תִּלּוּי בַּגְּדָה הַמְּבֹאָר בַּה'
תִּ"ת אֵיךְ לְהַתְנַחֵג בַּה' נֶגֶד מִצּוֹת וּנְגִיד עֲנִינֵי הָעוֹלָם אֵין נִ"מ בַּהֲנַהֲגָתָהּ אֵיךְ יִצְרוּ
שֶׁל אָדָם מִתְּגַבֵּר עָלָיו אִם מַעֲט וְאִם הֶרְבֵּה, וְהָאָדָם צָרִיךְ לְלַמּוֹד תְּמִיד לְקִיִּים מִצּוֹת
תִּ"ת גַּם אִם אֵין יִצְרוּ מִתְּגַבֵּר עָלָיו וְאֵין בִּידּוֹ לְלַמּוֹד יוֹתֵר מִתְּבוּבָה וּכְשִׁיקִיִּים
מִצּוֹת תִּ"ת כִּרְאוּי מִמִּילָא נִמְשָׁךְ רְפוּאָתָהּ הַרוּחַנִיּוֹת לִיִּצְרוּ עַל אִיזָה אֹפֶן שֶׁהוּא,
אֲכֵן בַּחֲיִנָּה הַגִּשְׁמִיּוֹת¹⁶ הִיא הַתְּבוּנָנוֹת בִּירְאָת ה' וְלִמּוּד הַהֲלָכוֹת הִיא רְפוּאָה
עֲצֻמִּית וּרְפוּאָת נְקִרְאָת, וְהָאָדָם צָרִיךְ לְהַתְנַחֵג בַּה' כְּדֶרֶךְ רְפוּאָת הוֹלִי הַגּוֹף אֲשֶׁר
לְפִי עֶדֶךְ הַמַּחֲלָה כֵּן הוּא עֶדֶךְ הַרְפוּאָה בְּכַמּוֹת וּבְאִיכוֹת, כֵּן בַּחוּלֵי הַנֶּפֶשׁ הַרְפוּאָה
הַלְּזוֹ תִּחְסֹד לְפִי עֶדֶךְ הַמַּחֲלָה כֹּל עוֹד אֲשֶׁר יִצְרוּ יִתְקַף עָלָיו כֵּן הַחֲכָמִית לְהוֹסִיף
בַּתְּבוּנָנוֹת הִירְאָה וְלִמּוּד הַהֲלָכוֹת כִּנְ"ל, וְאִם לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ הָאָדָם בִּרְפוּאָה
הַגִּשְׁמִיּוֹת אֲזִי גַם הַרוּחַנִיּוֹת הִיא לְמוֹד הַתּוֹרָה לֹא תִהְיֶה כִּ"כ לִיִּצְחָ"ר הַרוּחַנִי
כְּבַחֲיִנָּה בִּירְאָת הָאָדָם אֲשֶׁר פְּעוּלַת הַרוּחַנִיּוֹת¹⁷ הִיא הַנֶּפֶשׁ תִּלּוּי בְּבַחֲיִנָּה הַגּוֹף
כִּנְ"ל, וְהִנֵּה הָאוֹיֵב אוֹרֵב לְהָאָדָם הוּא הַיִּצְחָ"ר לַעֲשׂוֹת לְבוֹ לְאֲבָן לְבַל לְהַרְגִּישׁ
מִחַטָּאֵיו הַעֲצוּמִים לְבָלִי לְרִאוֹת חֲסִדּוֹ וְיִדּוֹ לֹא תַעֲשִׂינָה תּוֹשִׁי' לְהַתְּבוּנָן
בִּירְאָת ה' לְבַקֵּשׁ רְפוּאָת תַּעֲלָה הִיא רְפוּאָת הַגִּשְׁמִיּוֹת.¹⁶

¹⁶ הגשמית.¹⁷ הרוחנית.

A man should, therefore, devote himself (*to the duty*) of uplifting others, of arousing them to meditation on devotion and *Musar*. Since man's eyes are open to see (*faults*) of others and he is aware of their imperfections, and realizes that they need ethical instruction considerably, he should therefore apply himself zealously to *Musar* study, so that others may follow him,⁸⁷ and Fear of God will increase, (*in the world*), and he will be responsible for the merit of others. And in consequence, gradually the study of *Musar* will lead one in the path of righteousness and *correctness*, that (*study of Musar*) being both the spiritual and physical cure. For "as for him who causes many to do good deeds no sin is perpetrated by him" declared our Rabbis of blessed memory in Yoma, 87.

How great, then, should this precept be in the eyes of man to set his heart and soul so as to guide people in the study of *Musar*, in order to save their souls from purgatory. "And he who has compassion upon human beings is rewarded in that Heaven has compassion upon him" (Shabbath 151b). And there is no greater compassion than to remind and arouse people to study Fear.⁸⁸ For then they will see with their eyes, hear with their ears, and understand with their heart the immensity of the danger⁸⁹ before them and they will bemoan their end, to return to God, praised be He, to depart from evil and do good,⁹⁰ in a lesser or greater degree. The man who arouses people to this (*task*) will have a share in all that will result from it, and enjoy the eternal Eden the like of which no eye has yet seen. Human intellect in all its power is unable to grasp and to recognize well the quantity and the quality of the public good which will ensue to men from such seemingly trivial act. The labor is but little and the reward is inestimable, and immeasurable. Therefore a man should devote his intellectual abilities to the great worthy cause, if he be indeed a man possessing a soul.

⁸⁷ KE has it 'למען ישוטטו רבים וחרבה יראה ה' a paraphrase of Dan. 12.4 למען ישוטטו רבים וחרבה הרעה. The other editions, disregarding the verse, read למען ישוטטו בו רבים which is stylistically better.

⁸⁸ SE reads: ללמוד להוראה instead of להוראה.

⁸⁹ מכשלה — stumbling, snare — rendered here *danger*. The reference is to Isa 3.6.

⁹⁰ סור מרע ועשה טוב, Ps. 34.15; 37.27.

לזאת ישים האדם אל לבו לזכות את הרבים לעוררם להתבוננות היראה והמוסר, כי עיני האדם פקוחות על אחרים יודע ומכיר חסרונותיהם וכי נצרכים המה למוסר למרבה יחזיק¹⁸ בכל עוז בלמוד המוסרי, למען ישושטו רבים ותרבה יראת ה' וזכות הרבים יהיה תלוי בו וממילא לאט לאט למוד המוסר ידריכהו בנתיב הצדק והנמיתה והיא רפואה גשמיות וגם רוחניות¹⁹ כי כל המזכה רבים אין חטא בא על ידו כמאמר רז"ל ביומא (פ"ז) ומה מאד תגדל מצוה הלזו בעיני האדם לתת עליו לבו ונפשו להדריך ב"א ללמוד המוסר להציל נפשם משאול תחתית וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו משמים (שבת קנ"א:) ואין לך רחמנות גדולה להזכיר ולעורר לבב ב"א ללמוד היראה כי אז בעיניהם יראו ואזניהם ישמעו ולבבם יבינו גודל המכשלה אשר לפניהם וינהמו על אחריהם לשוב אל ה' ית' להיות סור מרע ועשה טוב אם מעט ואם הרבה, האדם המעורר לזה יהיה לו חלק נכון בכל אשר יולד מזה להתעורר בערן הנצחי אשר עין לא ראתה, נלאה שכל אנושי לחקיק ולהכיר היטב כמות ואיכות מצות הרבים אשר יספחו להאדם מדבר הנקלה הלזו,²⁰ העמל מעט והשכר הרבה באין ערך ושעור לזאת ישים האדם עינו וכה שכלו להדבר הגדול הלזו אם בעל נפש הוא.

¹⁸ למוסר למרבה. כן יחזיק . . .

¹⁹ גשמית וגם רוחנית.

²⁰ הלזה.